

شاگردانی ، سید اسماعیل ۱۳۵۶

بیائید آنچه خدا و پیامبر و اوصیانش درباره احکام موسیقی فرمودند در

زندگی خود پیاده نمائیم / قم: پیام حجت علیه السلام . ۱۳۸۳

انتشارات پیام حجت

علیه السلام

نام کتاب:چهل نکته در باره موسیقی

نویسنده :سید اسماعیل شاگردانی

سال انتشار: ۱۳۸۳

نوبت چاپ:اول

شمارگان: ۳۰۰۰

چاپ: یاران

شابک: ۹۶۴-۹۵۱۴۰-۹-۰

قیمت: ۷۵۰ تومان

قم: انتشارات پیام حجت علیه السلام، انتهای ۴۵ متری صدوق

زمین الدین فاز ۲ خیابان بعثت پ ۷۸ - ۲۹۰۱۳۰۵

۰۹۱۲۱۵۳۲۶۱۹

چهل نکته

درباره

موسیقی

سید اسماعیل شاکر اردکانی

امیر المؤمنین علیہ السلام شنیدند که مردی طنبور می نوازد.

حضرت او را از این کار بر حذر داشت و از او خواست

از عملش توبه نماید ! او نیز توبه کرد، آنگاه فرمود :

آیامی دانید ! در هنگامی که طنبور نواخته می شود

چه می گوید؟

آن مرد گفت : جانشین پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آگاهتر

است!

حضرت فرمود می گوید :

سَتَنْدُمُ سَتَنْدُمُ أَيَا صَاحِبِي سَتَدْخُلُ جَهَنَّمَ أَيَا ضَارِبِي

ای نوازنده، ای صاحب من ، بزودی پشیمان می شوی

پشیمان می شوی ، بزودی وارد جهنم می شوی.

تذکر:

مطالب این نوشتار، تنها به هدف اطلاع
رسانی و آگاهی دادن به نسل جوان تنظیم شده
نه بیان فتوا و حکم فقهی اسلام در مورد غنا و
موسیقی، و بر هر مکلفی واجب است در اعمالش
به فتوای مرجع تقلید خود مراجعه کند.

فیلسوف بزرگ، حکیم الهی حضرت علامه محمد تقی
جعفری ره فرمود:

اگر کسی ادّعا کند که دین اسلام کوچک ترین نقصی
در راه تکامل انسانی دارد، یا از اسلام بی خبر است و یا
غرض ورزی می کند، این ادعا نه در این قرن و در
مکان معینی، بلکه از صدر اسلام تا کنون با صدای بلندی
از پیشوایان اسلام به گوش جهانیان خوانده شده است
که، اسلام هیچ گونه نقصی در حقیقت خود ندارد
کدامین حقیقت جاودانی است که افراد بشری در افکار
ضعیف و یا قوی خود پرورانیده باشند و در دین مقدس
اسلام اشاره ای به آن نشده باشد.

(فرازهایی جذاب و خواندنی از زندگی

امام علی علیه السلام، علی و عرفان مثبت، ص ۹۸)

فهرست

موضوع	صفحه
مقدمه	۷
بخش اول: موسیقی شناسی	۱۵
نکته ۱:	۱۶
نکته ۲: چند اصطلاح موسیقی	۱۹
نکته ۳: خوانندگی و موسیقی حلال	۲۲
نکته ۴: مرزها و مشخصه های موسیقی حلال و حرام (از دیدگاه مقام معظم رهبری و استاد شهید مطهری)	۲۶
نکته ۵: تأثیرات شوم موسیقی در وجود انسان	۲۹
بخش دوم: غنا و موسیقی در قرآن و عترت	۳۳
نکته ۶: مذمت قرآن از غناء	۳۴
نکته ۷: حدیثی عجیب در عظمت گناه استماع موسیقی های حرام	۳۸
نکته ۸: آثار معنوی و اخلاقی غنا و موسیقی	۴۱
نکته ۹: شیطان؛ اولین مغنی و گرم کننده مجالس رقص و موسیقی	۴۹
نکته ۱۰: حدیثی عجیب در عذاب خواندن و داشتن آلات غنا و موسیقی حرام	۵۲
نکته ۱۱: پیامبر ﷺ - از جمله - برای از بین بردن آلات موسیقی مبعوث شد!	۵۴
نکته ۱۲: عذاب گوش دادن به غناء و موسیقی حرام	۵۶

- نکته ۱۳: پاداش کسی که اهل غنا نیست..... ۵۷
- نکته ۱۴: رواج موسیقی و علنی شدن آن در آخرالزمان..... ۵۸
- نکته ۱۵: ترک کردن مجلس غنا و موسیقی..... ۶۱
- نکته ۱۶: استفاده از غنا و موسیقی حرام در شادیاها و نعمتها، کفران نعمت الهی است..... ۶۴
- نکته ۱۷: ابزار و وسایل موسیقی در منابع حدیثی و فقهی..... ۶۹
- نکته ۱۸: حرمت خرج کردن ثروت برای موسیقی حرام..... ۷۳
- نکته ۱۹: کسب روزی از راه غنا و موسیقی حرام جایز نیست..... ۷۴
- نکته ۲۰: آثار خانه‌ای که در آن موسیقی و غنا باشد..... ۷۶
- نکته ۲۱: گاهی موسیقی حرام از گناه شخصی خارج می‌شود (حق الناس)..... ۷۹
- بخش سوم: موسیقی و غنا در تاریخ و دربار پادشاهان..... ۸۶
- نکته ۲۲: موسیقی در قوم لوط..... ۸۷
- نکته ۲۳: هیجان موسیقی خلیفه را چهار پا کرد!..... ۸۸
- نکته ۲۴: یزید از موسیقی و شراب ستایش می‌کند..... ۹۰
- نکته ۲۵: آواز و غنا و موسیقی در شهرهای مقدس «مکه» و «مدینه»..... ۹۲
- نکته ۲۶: استقبال بی نظیر مردم شهر مکه از یک زن آوازخوان..... ۹۵
- نکته ۲۷: هارون الرشید عاشق موسیقی بود!..... ۹۷
- نکته ۲۸: هادی عباسی و ولخرجیهای مجلس موسیقی..... ۹۹
- بخش چهارم: بررسی سؤالات و شبهات..... ۱۰۱
- نکته ۲۹: آیا اسلام با جمال و زیبایی، و هنر، به ویژه هنر موسیقی مخالف است؟..... ۱۰۲
- نکته ۳۰: موسیقی و اصلاح اخلاق..... ۱۰۷
- نکته ۳۱: آیا موسیقی به تعقل و تفکر و فعالیت علمی انسان ضرر

- می‌زند؟ ۱۰۹
- نکته ۳۲: موسیقی و افزایش نیروی کار ۱۱۱
- نکته ۳۳: موسیقی، هیجان‌انگیز و لذت بار و نشاط آور است چرا باید از این لذت صرف نظر کنیم؟ ۱۱۳
- نکته ۳۴: موسیقی و تصفیۀ روح ۱۱۷
- نکته ۳۵: پذیرش عمومی موسیقی ۱۱۹
- نکته ۳۶: آیا می‌توان گفت: موسیقی برای نجات دادن حیات از خشکیدن در لابلای چرخ‌های زندگی ماشینی لازم است؟ ۱۲۲
- نکته ۳۷: نقش موسیقی در تکامل انسان، موسیقی و عرفان .. ۱۲۳
- نکته ۳۸: چه دلیلی وجود دارد که آدمیان با گوش دادن موسیقی، از حالات روحانی و ملکوتی دور می‌شوند؟ ۱۳۲
- نکته ۳۹: اگر همانطور که برخی مراجع بزرگوار تقلید می‌گویند، برخی موسیقی‌هایی که از صدا و سیما پخش می‌شود، اشکال دارد و جزء مصادیق غنائی حرام است؛ چرا به مسئولین مربوط تذکر داده نمی‌شود و از آن جلوگیری به عمل نمی‌آید؟ ۱۳۵
- نکته ۴۰: عده‌ای می‌گویند: اگر در صدا و سیما انواع موسیقی پخش نشود، جوانان از جاهای دیگر به موسیقی‌های مختلف دست پیدا می‌کنند و از آن استفاده می‌نمایند، همانطور که عده‌ای می‌گویند: اگر جوانان را از بازی با پاسور و دیگر آلات قمار منع کنیم، سراغ کارهای بدتر و اعمال پرضررتر می‌روند، و ممکن است دست به خلافکاری‌های اجتماعی بزنند؟ ۱۴۰
- کتابنامه ۱۴۴

از دوستان عزیز انتظار می‌رود؛ پس از مطالعه نوشتار به این نتایج برسند:

۱ - پس از شناخت معنی غنا و موسیقی؛ روشن می‌شود که خوانندگی و موسیقی (نوازندگی) - هر دو - بر دو قسم است؛ حلال و حرام. چنانکه این تقسیم‌بندی در بین فتاوی فقهاء و مراجع عظام مشاهده می‌شود، و حرف دو گروهی که می‌گویند ما اصلاً خوانندگی و موسیقی حلال یا حرام نداریم، اشتباه است.

۲ - ائمه معصومین علیهم‌السلام به هیچ نوع موسیقی تشویق نکرده‌اند. و حرکت در مسیر موسیقی‌های غیر حرام، راه زفتن روی نوار باریکی است که یک طرف آن قطعاً قلمرو ممنوعیت و حرمت می‌باشد.

۳ - موسیقی‌های مبتذل و خوانندگی حرام که در لسان شرع از آن به «غنا» تعبیر می‌شود، از گناهان بزرگ به شمار می‌آید، باعث فساد و ابتذال انسان می‌گردد، و گوش دادن، خواندن، خریدن، و همچنین خرج کردن برای آن، حرام می‌باشد.

۴ - غنا و موسیقی حرام مثل دیگر محرمات شرعی، دارای ضررهای معنوی و مادی زیادی بوده و اثرات مخربی به دنبال دارد.

۵ - در عین حال که «غنا و موسیقی حرام» ذهنها را منحرف می‌کند و نسلها را به ابتذال و تباهی می‌کشاند، «خوانندگی و موسیقی حلال» ممکن است و می‌تواند ارزشهای معنوی را فریاد کند، حربه‌ای محکم در برابر موسیقی‌های مبتذل باشد، و هنری صحیح در خدمت مردم به شمار آید، که متأسفانه تاکنون کمتر چنین بوده است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

امروز ما علاوه بر «کتب ضالّه» با اسباب گمراه کننده دیگری از جمله «امواج ضالّه» نیز مواجه هستیم! امواج ضالّه‌ای که به آسانی و راحتی، و برای همیشه نمی‌توان تحت اختیار و سیطره خود قرار داد، هیچ چیز مانع ورود آن نمی‌شود و هیچ مانعی در برابر قدرت نفوذش تاب نمی‌آورد.

برای مقابله با اینها چه باید کرد؟ ممنوعیت و محدودیت؟!

بله قبول داریم که ممنوعیت و محدودیت و ترساندن و پرهیز دادن، هم در مداوای امراض جسمی نقش و سهمی

بسزا ایفا می‌کند، هم در مداوای امراض روحی و فکری.
اما آیا اصل اساسی و بهترین راه فراروی ما همین است و
بس. یا علاوه بر آن آگاهی دادن و بالا بردن قدرت فهم و درک
افراد نیز مهم و راهگشاست؟!

اگر به مردم، آگاهی لازم داده شود و قدرت فهم و توان
عقلی و دینی آنان بارور گردد، خودبخود از ضلالت و بدعت
دوری می‌گزینند و آن را با بی‌اعتنایی در گوشه‌ای رها می‌کنند
و این یعنی بیمه کردن مردم، «بیمه فرهنگی».

آیا مردم ما با آثار غنا و موسیقی‌های حرام که از امواج
ضالّه و از عوامل فساد و تباهی انسان است، آشنا هستند؟! آیا
از خطرات روحی و روانی، و جسمانی آن خبر دارند؟!

آیا نظر شرع و شارع مقدّس را در مورد آن می‌دانند؟!
بارها پیش آمده که وقتی آیه‌ای از قرآن یا حدیثی از
معصومین (علیهم‌السلام) در مورد «غنا و موسیقی» خوانده‌ام؛ مخاطبان و
به ویژه جوانان تعجب می‌کردند و باور این مطلب برای آنها
مشکل می‌نمود که در کلام الهی و احادیث علوی و نبوی،
درباره غنا و موسیقی بحث شده باشد.

عده‌ای فکر می‌کنند - و گاهی متأسفانه می‌گویند - که
برای حرمت غنا و موسیقی حرام و در مذمت و نکوهش آن،
دلیلی جز فتوای فقهای بزرگوار وجود ندارد.

علت اصلی این نوع قضاوت ممکن است همان نداشتن آگاهی و نبود اطلاعات کافی باشد.

از جوانانی که شب و روز با نوار و سی دی موسیقی سرو کار دارند پرسید که آیا می توانند یک آیه قرآن یا حدیث پیامبر ﷺ در مورد موسیقی و غنا بخوانند؟

شاید در جواب شما بگویند مگر در قرآن و احادیث اهلبیت علیهم السلام از موسیقی و غنا صحبتی به میان آمده و بحثی مطرح شده است؟!

اطلاع ندارند، نمی دانند، از شناخت و آگاهی کافی - به هر دلیلی - برخوردار نیستند...

حال چطور باید این جوانی را که در دام اعتیاد به نوارها و ترانه های مبتذل افتاده و موسیقی های حرام با دل و جانش عجین شده، هدایت کرد و به او فهماند؛ که با سعادت و سلامت خودت مشغول بازی کردن هستی!

او که تاکنون از این چیزها مذمتی نشنیده، نکوهش و نهی ندیده، آثار و ضررهای موسیقی حرام برایش شرح داده نشده، به او نگفته اند که در قرآن از غنا صحبت به میان آمده و از آن مذمت شده، ^(۱) برای او نخوانده اند که امام صادق علیه السلام فرمود:

۱ - مشخص است که در قرآن از غنا و موسیقی مثل موضوعات بسیار دیگر، به طور مستقیم صحبتی به میان نیامده است. بلکه

«شَرُّ الْأَصْوَاتِ الْغَنَاءُ، الْغَنَاءُ يورث النِّفَاقَ وَيَعْقِبُ الْفَقْدَ»^(۱)

بدترین صداها، صدای خوانندگی حرام است. غنا و موسیقی حرام نفاق را به ارث می‌گذارد و فقر و کاهش روزی را به ارمغان می‌آورد.

به او آگاهی و شناخت نداده‌اند که یک فلسفه بعثت رسول اکرم ﷺ، از بین بردن آلات موسیقی حرام و لهو و لعب بوده است.

«إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ، وَلَأُمَحِّقَ الْمَعَازِفَ وَالْمَزَامِيرَ وَأُمُورَ الْجَاهِلِيَّةِ»^(۲)

خداوند مرا به عنوان رحمت برای عالمیان مبعوث کرد و همچنین برای اینکه سازها و نی‌ها (آلات موسیقی حرام) و دیگر امور جاهلیت را نابود و قدغن کنم.

آیا نباید به این جوان و نوجوان آگاهی داد و برای او اطلاع رسانی کرد؟

آیا آگاهی دادن و اطلاع‌رسانی درست، یک راه حفظ

ائمه اطهار علیهم‌السلام از دلالت برخی آیات قرآن بر این موضوع خبر داده‌اند.

۱ - وسائل الشیعه، کتاب التجارة، ج ۱۷، ص ۳۰۹ احادیث ۲۲۶۱۵ و ۲۲۶۱۶.

۲ - میزان الحکمه، ری شهری، حدیث ۱۵۳۷۶.

کردن و بیمه نمودن جوان امروز نیست؟!۱

نکته دیگر آنکه رواج و گسترش بیش از اندازه موسیقی، مردم را از تحقیق و بررسی علمی و منطقی در مورد ماهیتش باز داشته است. گویا برای برخی شیوع این مسأله، دلیل صحت آن می باشد! و این آفتی بزرگ و خسارتی بس سنگین به شمار می آید.

چه حکیمانه می گوید حکیم بزرگوار، حضرت علامه محمدتقی جعفری (ره):

«وای به حال آن جامعه عقب مانده که در ملاک حق و حقیقت شخصیت ها را محور قرار می دهد نه خود حق و حقیقت را.» (۱)

امیدواریم با تحقیق علمی و بررسی منطقی نگذاریم اعتقادات دینی ما دستخوش احساسات شود. و با دلایل بی اساس در مورد مدعاهای از پیش پذیرفته شده، خود را فریب ندهیم و حقیقت را توجیه و تفسیر ننماییم. کتاب الهی ما می گوید: «حقیقت و واقعیت را از سر خدعه و نیرنگ به بازی نگیرید، زیرا کسی که حقایق و واقعیات را به نیرنگ و فریب بگیرد، خود را فریفته است وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ» (۲)

۱ - شرح عهدنامه مالک اشتر، علامه جعفری، ص ۲۴۰.

۲ - سورة بقره آیه ۹.

«نظامی» هم می گوید:

«آینه چون روی تو بنمود راست

خود شکن آینه شکستن خطاست»

آنچه در مقابل شماست به هدف اطلاع رسانی و آگاهی دادن به نسل جوان حقیقت جو جمع آوری و تنظیم شده است. جوانان و نوجوانان جستجوگری که یا به منابع بحث غنا و موسیقی دسترسی کامل نداشته و یا توان استفاده از همه آنها را ندارند.

به عنوان نمونه برخی سؤال و جوابهایی که در این مجموعه گردآوری و تنظیم شده، از کتاب «موسیقی» فیلسوف بزرگ؛ علامه محمدتقی جعفری (ره) می باشد، که به خاطر داشتن اصطلاحات علمی و فلسفی و وارد شدن در بحث های فلسفی، روانی و عرفانی؛ ممکن است برای جوان و نوجوان جستجوگری که به اصطلاحات علمی و فلسفی آگاهی نداشته و با مباحث فنی و تخصصی آشنایی ندارد، کمی دشوار و سخت جلوه نموده، ایجاد خستگی و کسالت کند. لذا بخش هایی از این «کتاب نفیس» را که اصطلاحات علمی کمتری داشت و - به نظرم - مورد نیاز بیشتر نسل جوان بود، انتخاب کردیم و سعی نمودیم به صورت پرسش و پاسخ مطرح گردد تا جذابیت بیشتری داشته باشد.

مسلم است که این مجموعه خالی از نقص و ضعف نبوده و عیوبی دارد. از همه خوانندگان محترم تقاضا دارم با انتقادهای و پیشنهادهای سازنده و کارگشای خود ما را در تبلیغ بهتر معارف اسلام یاری نمایند. امام صادق علیه السلام می فرماید:

«أَحَبُّ إِخْوَانِي إِلَيَّ مَنْ أَهْدَى إِلَيَّ عَيْبِي».^(۱)

محبوبترین دوستانم در نزد من کسی است که عیوبم را به من هدیه کند.

ستایش سرایان نه یار تواند

نکوهش کنان دوستدار تواند

چنان دان بر آنکس نکوخواه تست

که گوید فلان خار در راه توست

(سعدی)

صمیمانه از استاد بزرگوارم که زحمت بازخوانی و غلط گیری مطالب را بر عهده گرفتند - و حاضر نشدند نامشان برده شود - تشکر و قدردانی می کنم و خیر دنیا و آخرت را برایش طلب می نمایم.

در پایان از خدا به دعا می خواهیم که ما را در تحصیل و تبلیغ معارف اسلام موفق بدارد و عمل ما را مورد رضای خود

و امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) قرار دهد.
 گر خطا گفتیم اصلاحش تو کن
 مصلحتی تو ای تو سلطان سخن
 کیمیا داری که تبدیلت کنی
 گرچه جوی خون بود نیلت کنی
 این چنین میناگریها کار توست
 وین چنین اکسیرها ز اسرار توست^(۱)
 سید اسماعیل شاکر اردکانی - قم، دیماه هشتاد و یک